СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 255. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го ЛИСТОПАДА 1949. — No. 255, JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 2, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

БЕТЛЕГЕМ СТІЛ ГОДИТЬСЯ НА СТАРЕЧУ ПЕНСІЮ ДЛЯ РОБІТНИКІВ

Клівленд, Огайо, 31. жовтня. — Голова юнії сталевих робітників, Филип Морей, подав до прилюдного відома вістку, що підприємство сталевої продукції, Бетлегем Стіл Корпорейшен, заключило з юнією контракт, в якому годиться признати робітникам найменше $100 місячної старечої пенсії у віці 65 років після 25 років праці. Крім того підприємство й робітники будуть платити по половині, тобто по два з половиною центів на годину, до фонду суспільного обезпечення, до якого досі доплачували тільки самі робітники. Після проголошення цієї умови шість інших головних підприємств зголосили свою згоду на виплату старечої пенсії на зразках Бетлегем Стіл і тільки Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен, найбільше сталеве підприємство, досі не згодилося на домагання юнії сталевих робітників.

Страйк у сталевому промислі тривав 31 днів. Юнія видала наказ робітникам Бетлегем Стіл негайно повернутися до праці. Головні фабрики цього підприємства находяться в Лаканна, Н. И.; у Бетлегел, Стілтон, Лібанон, Вилйемспорт, Джанставн і Патставн — всі в Пенсилвенії; дальше в Спарров Пойнт, — Мериленд і Лон Анджелес, Сан Франсиско та Сієтл — в Каліфорнії. У Бетлегем Стіл працює 77,000 робітників. Видаток підприємства на пенсійний фонд винесе $300,000,000 на 5 років.

ПЕРША ПЕРЕМОГА НАД КОМУНІСТАМИ НА КОНВЕНЦІЇ К.І.О.

Протикомуністична більшість делегатів на конвенції конґресу Індустріяльних Організацій в Клівленді в першому дні конвенції, у понеділок, ухвалила довір'я урядові організації після складення звіту всупереч завзятої агітації большевицької меншини, щоб довір'я відмовити. Прийнято теж резолюцію, яка уповажнює уряд К.І.О. поробити всі потрібні старання, включаючи й прогнання комуністичних юній з К.І.О., щоб застановити дальше їхнє вертільництво в організації в користь міжнародного комунізму. Комуністи заповідають приватно, що їхня діяльність піде в підземелля на випадок чистки в робітничих орґанізаціях. У конвенції бере участь 620 делегатів.

КОРОЛЬ БОСЯКІВ ДОЖИВ 90 РОКУ ЖИТТЯ.

Ню Йорк. — Дан О'Брайен, звісний в Ню Йорку „король босяків", помер у суботу в шпиталі Белвю в 90 році життя. Він носив білу бороду й тому діти називали його „Святим Миколайом", коли він грав з ними в бейзбол в Центральним Парку. Він відзначався тим, що виголошував промови на вулицях і після промов збирав жертви на втримання бідних і бездомних. У своїй статті до щоденника „Ню Йорк Таймс" в 1926 р. він виявив, що обійшов земний ґлоб 20 разів. У часі світової мандрівки він засвоїв собі своєрідну філософію, яка полягала в тому, щоб не перепрацьовуватися. При кінці життя був редактором „Босяцьких Вістей" — „Гобо Нюз", які розпродували осібняки з Бавері.

СТРИМУЮТЬ ІМІҐРАЦІЮ НЕФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

Сейнт Пол, Минн., 31 жовтня. — Закон про допущення іміґрантів зі скитальцями вимагає, щоб між новими іміґрантами було 30% фармерських робітників. Тому, що між скитальцями нема тільки фармерів, число іміґрантів до Америки мусить бути зменшене впродовж найближчих вісім місяців. Внаслідок того не буде вичерпана квота 205,000, як це передбачено в законі про допущення Д.П. Таку заяву склав Едвард О'Коннор, член федеральної комісії Д.П. на конференції агенцій для розселення з 12 стейтів. Він виявив, що досі приїхали до Злучених Держав 110,613 іміґрантів, а дальших 10,000 находяться в дорозі. Решта — 95,000 — мають дістати віза до 30 червня 1950 р., отже місячно мали б прибути до Злучених Держав по 12,000 іміґрантів. Тому, що в минулому прибували нефармерські робітники понад квоту 35%, призначену для фармерів, в майбутності на кожних 10 іміґрантів 3.5% мусять бути фармери, а як їх не буде, іміґрація буде припинена до ухвалення нового закону.

ПОМЕР ЕДВАРД СТЕТІНІУС Б. СЕКРЕТАР СТЕЙТУ.

У місцевості Ґрініч, в стейті Конетикат, в домі своєї сестри, помер Едвард Р. Стетініус, у віці 49 років. Він був секретарем стейту за президента Рузвелта і брав участь в різних міжнародних нарадах, між ін. в конференції в Ялті. Він теж був основником Організації Обєднаних Держав і предсідником Конференції в Сан Франсиско в 1944-45 рр. Заки вступив до політики, був талановитим бизнесменом, бо в 37 році життя став предсідником Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен. Після уступлення з політичної служби, став президентом університету Вирджінія, одначе уступив минулого року внаслідок недуги серця. Він теж помер несподівано від цієї недуги в понеділок 31 жовтня. Він написав книжку про конференцію в Ялті, в якій він виправдує становище президента Рузвелта.

ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ ВНАСЛІДОК СТРАЙКІВ.

Вашингтон. — У першому тижні місяця жовтня зросло число безробітних на 225,000 осіб. Загальне число безробітних у місяці вересні виносило 3,351,000, а в серпні 3,576,000. Це вказує, що після літа безробіття почало малїти, а коли в жовтні воно почало наново зростати, то це треба приписати страйковому рухові в вуґільному й сталевому промислах. Ці цифри подає департамент торгівлі.

Управа Пенсилвенійської залізниці у Филаделфії оприлюднює, що її втрати від початку страйку в вуґільній продукції дійшли до 50 відсотків у загальних приходах.

ЩЕ ТІЛЬКИ МАКСИМАЛЬНЕ ЗУСИЛЛЯ ГРОМАДЯНСТВА ЗМОЖЕ ПЕРЕРІШИТИ ПЕРЕСЕЛЕНЧУ АКЦІЮ З.У.А.Д.КОМІТЕТУ

Филаделфія, 1 листопада. Вчора ввечорі тут відбулося надзвичайне засідання Екзекутиви ЗУАДКомітету, на якому обговорено теперішній стан веденої цим Комітетом переселенчої акції та ствердженo з одного боку його максимальні дотеперішні успіхи в існуючих обставинах, як теж загрозу повного заломання дальшої акції, якщо наш громадський загал не зрозуміє наостанці її рішальности и не дасть Комітетові максимальної підтримки. Досі стараннам ЗУАДКомітету вже споваджено до цієї країни кругло 15,000 скитальців, з того 8,000 на безіменні завірення, отже виключно стараннам і коштом Комітету. На цю акцію видано около 150,000 долярів, з того $12,000 на переселення тих, що тут не мають своїх рідних чи знайомих. Тільки за останні два місяці і тільки на відбір нових іміґрантів з портів та на їх транспорт з порту до місць призначення Комітет видав поверх 78,000 долярів. Це великі суми в наших обставинах, але вони мінімальні в порівнанні з виконаною роботою. Інші американські допомогові агенції видають на цю саму акцію мільйони долярів. У висліді, каса ЗУАДКомітету цілком опорожнюється, а на його акцію дожидає ще дальших 490 родин українських скитальців вже з оформленими іміґраційними документами, з того велика частина вже в порті в Бремені. Усіх родин скитальців, яким ЗУАДКомітет виставив вже потрібні завірення та іміґраційні документи яких вже є в стадії оформлювання, є в Европі ще около 3,000, отже около 9,000 осіб. Але вони намарно дожидатимуть на переселення до цеї країни і їм доведеться на скитанні віку коротати, якщо ввесь наш загал не виявить належного людського серця, щоб прийняти ще й їх та щоб зложити найнеобхідніші фонди на їх перевіз. Екзекутива ЗУАДКомітету мусіла з жалем ствердити, що відгук наших громад і громадянства на всі останні розпачливі заклики Комітету далеко не відповідає вимогам хвилини. Жертвенність громадянства на переселенчу акцію катастрофально зменшилася. Поодинокі громади, що зібрали на ту ціль фонди, задержали їх на свої місцеві потреби, а деякі ще навіть самі присилають Комітетові рахунки на їхні витрати, зв'язані з переселенням та приміщенням в своїх громадах нових іміґрантів. Екзекутива ЗУАДКомітету в дальшому з жалем мусіла ствердити брак належного зрозуміння своїх обов'язків і зобов'язань серед відносно великої кількости нових іміґрантів. Фактом є, що деякі з них вже потрапили не тільки влаштуватись, але й відповідно загосподаритись та навіть придбати відповідне конто в банку, але вони не вважають за відповідне сплатити свій борг Комітетові, хоча знають, що від цього залежить дальше переселення їх вчорашніх ще товаришів недолі зі скитальних таборів в Европі. Ці борги ЗУАДКомітету новим іміґрантам виносять „поверх 100,000 долярів і їх бодай частинний, але негайний зворот вможливив би Комітетові продовжувати його переселенчу акцію.

У зв'язку з таким дійсним станом, ЗУАДКомітет звертається знову з гарячим закликом до всього нашого громадянства та до нових іміґрантів, щоб вони в ці Листопадові Дні доклали максимальних зусиль та вможливили Комітетові завершити цю найбільшу в нашій історії гуманітарну акцію, яка вже дала такі благородні наслідки. Комітет звертається до громад, щоби вони зібрані фонди не задержували на свої місцеві потреби, але негайно пересилали їх до Филаделфії, бо якщо Комітет не спровадить нових іміґрантів, то й не буде ким опікуватись в громадах. Комітет рівночасно закликає всіх нових іміґрантів, щоби вони, якщо тільки їм на це вже дозволяє їх теперішнє положення, не тільки звернули свої борги, але й зі свого боку доклали всіх зусиль по місцях для придбання найнеобхідніших фондів на цілі ЗУАДКомітету. З усіми цими справами треба поспішати, бо тут є рішальні вже не роки і не місяці, але дні. Комітет зі свого боку зробив уже все можливе і, здавалося б, неможливе. Дальша доля переселенчої акції тепер залежить вже виключно від нашого громадського загалу і він буде за неї відповідальний перед історією.

ВИСТАВА МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ В НЮ ЙОРКУ

Дирекція Нюйорської Публичної Бібліотеки при 5 Евені і 42 Стріті повідомляє, що Виставка мистецтва української книги буде відкрита в четвер, 3. листопада, в залі ч. 112. Виставка доступна для публіки щоденно (крім неділі) від год. 9. рано до 6. ввечір. Виставка буде відкрита до 30. листопада.

Як нас інформують, на цій виставці будуть показані найкращі зразки сучасного українського графічного мистецтва в оригіналах. На виставку складаються такі роди мистецтва: книжкова обкладинка, ілюстрація, книжкові знаки (екс-лібріси), дереворити. Крім цього в вітринах будуть показані зразки різних друків, що появилися на українській території й еміґрації. Крім власних збірок Нюйорської Публичної Бібліотеки, цей відділ буде доповнений книжками із збірок о. Льва Чапельського з Елізабет і мистця С. Гординського. Між ними є друки унікальні в Америці.

Як американське, так і українське громадянство матиме змогу запізнатися з високомистецькими зразками української графіки. Буде це справді перша того роду виставка в Ню Йорку, оформлена фахівцями українськими і американськими з департаменту друків тієї найбільшої нюйорської бібліотеки.

ЗАХВОРІВ ГОЛОВА В. О. УНРАДИ.

З Европи повідомляють, що голова Виконного Органу Української Національної Ради, проф. Ісаак Мазепа, захворів і перебуває в лікарні, очікуючи на складну операцію. В його обов'язках заступає його тепер д-р Іван Витвицький.

ЧЕСЬКИЙ КОНСУЛ МУСИТЬ ЗАБРАТИСЯ З АМЕРИКИ

Вашингтон, 31 жовтня. — Злучені Держави зажадали від Чехословаччини, щоб вона відкликала своїх двох дипломатичних представників на цій підставі, що вони являються „неприємними" для нашої країни. Одним з них є чехословацький генеральний консул в Ню Йорку, д-р Ервин Мунк, другим Ян Горват, помічник в чеській амбасаді у Вашингтоні. Департамент стейту не дав вияснення, які закиди підносить проти цих дипломатів, одначе з іншого джерела інформують, що це є відплата Злучених Держав за усування американських дипломатів з Праги. Крім того кажуть, що оба згадані дипломати були діяльними в комуністичних колах в Америці.

ПРИСПІШУЮТЬ ОКРЕМИЙ МИР З ЯПОНІЄЮ

Вашингтон. — Злучені Держави й Великобританія рішили відновити змагання до заключення окремого миру з Японією і то так швидко, як тільки можливе. Секретар стейту Дін Ачесон і британський міністер закордонних справ Ернест Бевин обговорили недавно цю справу. Амбасадор Филип Джесуп вже давніше був назначений до студій над цією справою і незабаром вибирається на Далекий Схід.

БІЙКА В БОЛЬШЕВИЦЬКІМ ДОМІ В ВИНИПЕГУ

Винипег, Канада. — Щоденник „Фрі Прес" помістив 17 жовтня опис мітингу й бійки в „Українському Робітничому Домі" при вул Причард і Мек-Ґреґор у неділю пополудні, 16 жовтня. Бійка тривала цілу годину. Участь у ній взяли сотні приявних. Було кількох ранених, а потовчених кільканадцять. Спокій привернула щойно поліція.

Бійка повстала з нагоди звіту Петра Кравчука, який, як співредактор большевицького „Українського Слова", повернувся з довшої подорожі до Москви й підсовєтської України. На віче прийшли комуністи й ново прибулі українці. По 90-мінутовій промові посипалися запити до референта. Референт і предсідник Гринчишин вирішили, що запити є провокаційні й не хотіли відповідати, а комуністичні прихильники почали викидати українців з залі. З того повстала бійка, яка перенеслася на вулицю.

ГОФМАН ДОМАГАЄТЬСЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ЄДНОСТИ ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Париж, 1 листопада. — Пол Дж. Гофман, адміністратор базованої на Пляні Маршала програми господарської співпраці, виступив тут вчора з домаганням, щоби европейські країни вже з початком чергового року доказали, що вони справді задумують довести до „інтеграції західно-европейської економії". Свою, наперед заповіджену і очікувану з нетерпінням в теперішній фінансовій кризі в Европі, промову виголосив Гофман в т. зв. Европейській Раді Пляну Маршала, що складається з міністрів закордонних справ та міністрів фінансів охоплених цим пляном країн. Гофман твердив, що інтеграція, якої він домагається, не є ідеалом, але „практичною необхідністю". Своє поняття інтеграції він вияснив як необхідність створення одного европейського ринку, касуючи існуючі обмеження трансакцій дібр, гроша і як потрібно то теж повного і постійного скасування тарифи. Це створило б могутній і вільний господарський бльок, що охоплював би 270,000,000 людей і який їм усім вийшов би тільки на користь. Гофман твердив, що першою ціллю в творенні того „динамічного господарства" в Европі було б усунення передумов постійних господарських кріз та фінансових труднощів. Виступ Гофмана заслуговує на тим більшу увагу, що в міжчасі з Вашинґтону наспіло повідомлення, що президент Труман в черговому році вже не думає домагатися від Конґресу нових фондів на дальшу адміністрацію пляну Маршала.

ІТАЛІЙСЬКІ ПРАВІ СОЦІЯЛІСТИ ВИСТУПИЛИ З УРЯДОВОЇ КОАЛІЦІЇ.

Рим, 1 листопада. — Трьох право-соціялістичних міністрів зголосили вчора своє виступлення з теперішнього коаліційного уряду премієра де Ґаспері, створюючи тим самим можливості урядової кризи. Причиною цего виступу є радше внутрішньо-партійні справи і не засадничі різниці та застереження щодо політичної лінії уряду. Це потверджується теж деклярацією самих соціялістів, що покидаючи уряд, заявилися за пляном Маршала та заповіли свою дальшу піддержку Атлантійському пактові, що є головною базою італійської політики. Премієр де Ґаспері на пресовій конференції заявив, що в найближчих днях він знову поробить всі можливі заходи, щоби намовити соціялістів до дальшої участи в уряді, висловлюючи рівночасно надію, що йому це пощастить.

БРИТАНІЯ ВІДКЛИЧЕ СВОЇ ВІЙСЬКА З ГРЕЦІЇ.

Лондон, 1 листопада.—Кристофер Майгю, парляментарний підсекретар закордонних справ, заявив вчора в Палаті Громад, що британський уряд „в недалекій будучині" відкличе свій останній військовий контингент з Греції, в наслідок останньої перемоги грецьких військ над міжнародними большевицькими партизанами. При цій нагоді він підкреслив, що „британське зацікавлення безпекою і незалежністю Греції є сьогодні більше ніж будь-коли".

ГЕН. ФРАНКО ПРОПОНУЄ АКТИВНУ УЧАСТЬ В МОЖЛИВІЙ ВІЙНІ ПРОТИ СОВЄТІВ.

Мадрид, 1 листопада. — З поінформованих джерел тут заявляють, що генерал Франко гарантував би країнам Атлантійського Пакту всю можливу активну допомогу Еспанії в евентуальній війні зі Совєтами, в заміну за американську фінансову піддержку для Еспанії. На цю тему Франко мав теж розмову з португальським премієром Олівієром Салазаром під час останніх відвідин в Лісбоні. Формально ця справа була б полагоджена так, що Еспанія заключила б окремий договір допомоги Портуґалії на випадок війни зі Совєтами, в яку Портуґалія могла б вмішатися як один з партнерів Атлантійського Пакту. Подібні пропозиції мав видвигнути ген. Франко теж в недавніх розмовах з американськими сенаторами, хоча з Вашинґтону заперечують будь-яку відомість щодо цих пропозицій.

АКЦІЯ В СПРАВІ ПІВНІЧНО-ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ОБОРОНИ.

Лондон, 1 листопада. Міністри оборони Британії, Норвеґії і Данії почали тут вчора наради зі своїми військовими командантами, щоби поробити відповідні заходи та накреслити пляни щодо ефективної військової оборони Північної Европи. В нарадах беруть участь теж американські військові спеціялісти. Головною ціллю теперішніх нарад є встановити відповідний реґіональний оборонний плян в рямках Атлантійського Пакту. Рівночасно повідомляється, що сьогодні тут мають початися подібні наради теж військових експертів всіх інших партнерів Пакту.

КОМУНІСТИ ПРОГОЛОСИЛИ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК В ІТАЛІЇ.

Рим, 1 листопада. — Опанована комуністами італійська Генеральна Конфедерація Праці проголосила вчора генеральний страйк в країні, на знак протесту проти перестрілки між поліцією і страйкуючими селянами в Кротоні, в наслідок чого дві особи були вбиті, а 13 поранених по обох боках. Проти-комуністичні професійні спілки не піддержали того страйку і він в основному заломився.

АМЕРИКА ЗНОВУ ОБВИНУВАЧУЄ СОВЄТІВ ЗА ВІЙНУ В ГРЕЦІЇ.

Лейк Соксес, 1 листопада.— Американський представник в Політичному Комітеті Об'єднаних Націй видвигнув вчора знову обвинувачення проти Совєтського Союзу та його сателітів, що вони намагаються знову заохотити й розпалити громадянську війну в Греції. Він наводив на це відповідні докази.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЩЕ НЕВИКОНАНИЙ ОБОВЯЗОК

Пройшов місяць жовтень, а з ним закінчилась наша кампанія в справі пресового фонду „Свободи". Але збірка не закінчилась.

Досі зібрано половину цеї суми, яку зібрано минулого року. Це нас не знеохочує, бо минулого року зібрано в жовтні куди менше. Дописав щойно місяць листопад. Мабуть так буде й цього року. На ці пожертви „Свобода" жде нетерпеливо. Вони потрібні, щоб вдержати число, що появляється англійською мовою. До того часопис не був би інакше щоденником.

Не можна сказати, щоб наші читачі не спішили з пожертвами. Кожне число газети є наглядним доказом, що маємо чимало таких, що добровільно доплачують до передплати та жертвують на свій рідний часопис. Але треба таких свідомих громадян далеко більше. Наші старі читачі, що завжди дорожили „Свободою" й її спомагали, певно вичитують тепер з великим зацікавленням цілий ряд нових імен, яких вони досі не зустрічали між тими, що складали пожертви на народні потреби чи на рідний часопис в Америці. Це, як легко догадатись, ці наші рідні, що недавно прибули до нас; це скитальці. Читаючи їхні листи та виправдування, що не можуть більше післати, бо щойно два чи три місяці в Америці, прямо серце рветься і не знати, що робити, брати цю пожертву, чи її назад звертати. Але те саме серце наповняється безмежною радістю, коли відчувається, що найстарший наш народний часопис є для них нині майже такою самою розрадою, як був він для наших давніх іміґрантів з-перед 55 років. Для нас це велика радість й тому, що нові іміґранти вибачливі на наші недомагання, хоч не знають їх причини так добре, як їх знає свідома частина нашого старшого громадянства.

Коли мова про загал членства У. Н. Союзу, то не можемо ще сказати останнього слова, бо знаємо з досвіду, що пожертви будуть напливати ще до кінця року. Зате хотіли б ми тепер звернути увагу Союзовців на цю обставину, що це остання пресова кампанія „Свободи", ведена згідно з ухвалою останньої конвенції У. Н. Союзу. Що буде далі зо „Свободою" як щоденником, вирішить наступна конвенція, яка відбудеться у місяці травні 1950 року. Незабаром прийдеться відділам вибирати делегатів на цю ковенцію. Тому добре було б, щоб члени вже тепер обговорювали між собою фінансове положення „Свободи", спричинене тою ненормальною обставиною, що за часопис платять вони ще й сьогодні таку ціну, яку платили тому 29 років. Багато членів обурюються, що „Свобода" — як вони кажуть — „пішла на жебри". Саме тепер пора думати, щоб таке більше не повторилось, себто, щоб найближча конвенція У. Н. Союзу знайшла на це зараду. Та заки це станеться, треба подбати, щоб „Свобода" вдержалась хоч до конвенції як щоденник, а це буде можливе тільки тоді, коли усі члени будуть почуватись до обовязку доплатити добровільно до передплати бодай по два доляри. Знаємо, що знайдеться поважне число таких, що виконають цього обовязку, але потішаємось, що буде поважне число й таких, що зложать не тільки доплату до передплати, але ще й пожертву і тим врятують дальшу появу „Свободи" як щоденника.

П. Шандрук. Ген. Штабу Генерал-Пор.

ЛИСТОПАДОВИЙ ЗРИВ

Український Нарід довгі століття бореться за власну державу. В залежности від міжнародних політичних обставин Його змагання прибрали різні форми, але джерело сили змагань ніколи не вмірало, бо воно було в Його серці, в Його традиції, в Його пам'яті.

Коли Перша Світова Війна допровадила до впадку, московський та австро-германський імперіялізм, повстали тоді для Українського Народу сприятливі можливості відновлення державної незалежности. І Він спонтанно з тих можливостей скористав, не зважаючи на конечність жертв, не зважаючи на вже принесені Ним жертви на користь ворогуючих та Йому ворожих імперіялізмів. Велетезний визвольний рух Українського Народу розпочався в Східній Україні, внаслідок російської революції. Західні Українські Землі мусіли ще далі зносити чужинецьке панування і коли в листопаді 1918 р. наступило заламання Австрії, прийшов не менше величний і не менше спонтанний „Листопадовий Зрив".

Кожний нарід в боротьбі за свої національно-державні ідеали приносить великі жертви — це є право природи та історії. Але жертви принесені, і не тільки сьогоднішній несені Українським Народом, не мають подібних в історії людства. В своїй боротьбі за ті ідеали, особливо проти відродженого в новій — червоній — постаті московського імперіялізму Він дав невмирущі приклади геройзму та незломного патріотизму.

Одним з найбільших виявів українського геройзму та патріотичного завзяття був історичний „Листопадовий Зрив": на протязі однієї ночі невелика група українських патріотів збройно перебирає владу в своїй Столиці та на протязі двох тижнів повстає осяяна славою в боротьбі з могутнішим ворогом 100,000 українська армія. Мимо 5-річного виснаження в рядах чужої армії, український вояк Галицької Землі негайно бере зброю до рук на заклик своєї влади. На цей вияв патріотизму та геройзму розраховували керівники „Листопадового Зриву" і в тім була їх державна мудрість та горожанська мужність.

Ще нема повної аналізи того величного етапу збройного змагання, але те, що знаємо, свідчить в як тяжких умовинах провадив боротьбу Український Нарід на своїх Західних Землях. В тим більше тяжких умовинах, що мусів водночас тяжко змагатися з червоним ворогом на просторах Східної України. Все ж тоді Головне Українське Командування заманіфестувало спільність ідеалів та спільність завдань в боротьбі, взаємним приділенням військових частин до обох фронтів: українсько-московського і українсько-польського.

В перспективі історії належить собі ясно упритомнити, що боротьба Українського Народу з різних причин ще не принесла з а с л у ж е н о ї перемоги.

Причин неуспіху боротьби належить головно шукати в неспривевливих зовнішніх політичних умовинах. Але коли говоримо про „Листопадовий Зрив", то цей етап визвольних змагань Українського Народу є виявом найбільшої перемоги на українськім внутрішнім політичнім фронті. Він став основою прагнення до політичної єдности, до повного об'єднання розбитого психологічно та поділеного окупантами фізично Українського Народу.

І через те „Листопадовий Зрив" є символічним окресленням не лише етапу збройного змагання за Українську Галицьку Землю, але є одним з символів боротьби Українського Народу за його Соборну державну незалежність. В ряді інших невмирущих етапів боротьби Українського Народу за свою державу, таких як: боротьба за Київ, Крути, Чортків, як Чотирокутник Смерти, як Вапнярка чи Базар, як дії УПА, „Листопадовий Зрив" накладає зокрема на українське громадянство поза рідними землями обов'язок великої відповідальности перед Українством та перед гекатомбами вже принесених на вівтар Її визволення Жертв: освячена „Листопадовим Зривом" всенаціональна єдність повинна вповні здійснитися в обличчі очікуючих Український Нарід великих завдань. Українці з чужини, кому це пощастить, повинні прийти на Рідну Землю об'єднані вірою у Вічну Правду та її перемогу.

1. XI. 49.

Ювілей проф. Володимира Дорошенка

Цими днями в 70-му році свого життя і в 40-му році своєї праці в Науковому Товаристві ім. Т. Шевченка прибув до ЗДА та тимчасово осівся у Филаделфії широкознаний український бібліотекар, громадський і науковий діяч, проф. Володимир Дорошенко.

Заслуги цього вченого на полі української культури та громадсько-політичного життя необчислимі. Ще як студент московського університету, він вступає до революційної української партії (РУП) й енергійно працює в полтавському її відділі. За участь у підпільній організації і запідозрений у терористичному акті проти царського генерала Полковникова тричі стає перед військовим судом і відбуває кару 1½-річного ув'язнення в тюрмі. Перед загрозою поновного арешту втікає до Австрії й осілюється в у к р а ї н с ь к о м у Львові, де приступає до праці в бібліотеці НТШ і рівночасно здобуває диплом на філософічному факультеті місцевого університету. В часах першої світової війни, разом з еміґрантами А. Жуком, О. Скоропис-Йолтуховським та М. Меленевським, стає одним із керманичів славнозвісного „Союзу Визволення України" у Відні та начальним редактором його численних видань: часопису „Вістник Союзу Визволення України", „Українське Нахрічтеи", різних брошур та календаря-альманаха Союзу.

Повернувшись восени 1916 р. до Львова, знову працює в бібліотеці НТШ, спочатку як заступник директора, а потім як директор, бере участь у різних виданнях НТШ, яке після смерти І. Левицького обрало його головою Бібліологічної Секції, в „Літературно-Науковому Вістнику" (де працював раніше, від 1901 р.) та різних інших журналах і часописах (загальне число назв 91), редагував різні видання, м. ін. Календар-Альманах „Дніпро", кількакратно був вибираний на становище голови Українського Т-ва Емігрантів і т. д.

Головними працями В. Дорошенка є: бібліографія творів Т. Шевченка, Ів. Франка, літератури про П. Куліша, О. Кобилянської, літературні нариси про Є. Гребінку, Б. Грінченка, Гр. Чупринку, В. Стефаника, М. Гоголя, В. Наріжного, М. Устіяновича та інш., нариси з історії новітнього українського відродження '19 ст., РУП., НТШ., бібліотеки НТШ та інш. Крім численних розвідок та статтей, В. Дорошенко написав силу-силенну дрібніших літературних оцінок та рецензій.

Проф. Вол. Дорошенко був у різних часах і є дійсним членом НТШ., Українського Наукового Т-ва в Києві. Історично-Фільологічного Т-ва у Празі, Українського Наукового Інституту в Берліні і почесним членом Братства Українських Січових Стрільців. На останній еміґрації в Европі був обраний в дійсні члени Української Вільної Академії Наук та призначений редактором „Українських Бібліологічних Вістей".

Книжковий світ — це сфера багатолітньої, вельми заслуженої діяльности проф. Володимира Дорошенка і з приїздом його до Америки мимоволі насувається думка про конечну потребу утворити на тутешніх землях під авторитетним його керівництвом фундаментальну всеукраїнську вільну наукову бібліотеку.

Бажаємо від щирого серця Вельмишановному Ювілятові на нових землях кріпкого здоров'я і твердости духа.

Федір Дудко.

Расова супремація на півдні й прилюдна опінія

Військовий Каледж ім. Джеферсона в околиці міста Начез, у стейті Мисисипі, дістав дарунок, вартости $50,000,000, призначений на виховання студентів. Дарунок зробив суддя Джордж Армстронг, власник 42,000 акрів землі, з якої 26,000 призначив на утримання школи. На тих грунтах уже тепер появилися нафтові джерела, які в майбутньому можуть становити необмежені багатства. Школа находиться в оселі Вашингтон, якої нема на звичайній мапі, бо має тільки 500 жителів.

Цей дуже багатий дарунок звернув на себе загальну увагу, але з огляду на умови, на яких ктитор цей дарунок передав управі школи. У грамоті дарунку сказано, що, школа має „навчати і всіми можливими засобами поширяти засади Джеферсонської демократії й Конституції, християнства й вищости англо-американської й латинсько-американської раси".

Член виділу, який завідує школою, Джозеф Бравн, теперішній федеральний прокуратор і правний дорадник жертводавця, заявив, що „каледж буде відтворений для всіх християн, а єдиним обмеженням буде виключення ніґрів, японців, китайців і інших азіятів. Якщо прийде жид і прийме християнство, він може бути прийнятий до школи як інші християни".

Управа школи спочатку згодилася на такі умови, а від себе ще додала, що не прийме до школи на вчителів та робітників комуністів або комуністичних прихильників, „ані теж „когонебудь, що походить з Африки або є африканського роду". Під африканським родом, очевидно, треба розуміти теперішніх ніґрів, які живуть масово в південних стейтах.

Телеґрами, які сповістили про цей дар і його умови, згадали на самому вступі, що дар має на меті поширювати думку вищости („супремації") білої раси й засади непорушности „стейтових прав".

Для зрозуміння, про що йдеться, треба пригадати, що в південних стейтах біле населення подекуди є в меншості і вже те одно стає причиною спротиву щодо зрівняння громадянських прав білих і чорних людей. Боротьбу білих з чорними білі заслонюють гаслами оборони стейтових прав перед можливим уневажненням їх федеральними законами, якщо б такі закони ухвалено в конґресі. Суддя Армстронг є одним з оборонців „стейтових прав".

Відносини на півдні набрали розголосу, як президент Труман рішився завести теж і на півдні рівність білих і чорних перед законом. Тим він дав притоку до написання численних статтей і книжок про співжиття білих людей з чорними. Одною з таких книжок це праця автора В. О. Кій, п. заг. „Південна політика".

Кій є родом з стейту Тексас, отже з півдня і є професором політичних наук в університеті Єйл, в Ню Гейвен, Конн. У 1946 р. він почав переводити досліди над виборчими законами в південних стейтах і це завело його до самого джерела цих законів, тобто до студій над положенням населення в південних стейтах. Після трьох років дослідів появилася його книжка. Критики кажуть, що це найліпша праця з цієї ділянки впродовж останнього десятиріччя.

Проф. Кій застановляється над відносинами в кожнім південнім стейті і твердить, що про ці стейти не можна говорити як про якусь одноцільну „чорну смугу" з огляду на чорне населення, тільки треба ствердити, що „чорна смуга" існує в кожнім стейті окремо.

У деяких стейтах є меншість білих людей, які втримують там владу і надають напрям політиці. Є це, звичайно, нащадки давньої білої аристократії, які вважають своїм обовязком дбати про добро стейту і підтримувати чи творити стейтовий уряд. Правити південними стейтами не є легко, саме зогляду на велику кількість чорного населення, яке не має почуття відповідальности за долю країни.

З такого положення приходить проф. Кій до висновку, що заведення рівноправности чорних з білими є дуже складною справою, однаке не дає способів для розвязки цього питання. Його праця є радше виправданням супремації білої раси над чорною, яку хоче закріпити назавжди суддя Армстронг дорогою виховання і навчання спеціяльних агітаторів у військовій колеґії у місцевості Вашингтон, коло Начез, у стейті Мисисипі. Дар судді Армстронга є мабуть випливом такого реґіонального патріотизму, якого біла людина з північних стейтів не розуміє. У часі, коли не тільки в теорії, але й у практиці показується шкідливість агітації за вищість одних народів, національностей і рас над іншими, годі признати рацію судді за його спроби утривалення теперішніх відносин на далеку майбутність.

(Докінчення на стор. 3-тій)

Д-р Іван Німчук.

В СОВЄТСЬКІЙ ТЮРМІ У ЛЬВОВІ

5)

Господарський директор Наукового Закладу ім. Оссолінських у Львові Левак, про якого я вже згадував, прибув до нас з волі дещо пізніше і його скатовано вже при першому переслуханні. Йому закидали, що він помагав до втечі за кордон старшинам польської армії, чи навіть її організував. Два такі старшини, зловлені на Підкарпатті, його „всипали", і того старшого, сивого мужчину посіпаки-слідчі розтягнули на долівці поміж двома кріслами так, що голову впхали під одно крісло, а ноги під друге, після чого стягнули з нього штани і стали бити палками. Масакрували його так довго, аж він утратив притомність. Хотіли в той спосіб видобути з нього виявлення інших спільників чи цілої організації, що займалася переводженням польських старшин і підстаршин на Мадярщину. До нашої камери його привели вже попід руки, і він упав зі стогоном у кут та довго не міг промовити й слова.

Від того то Левака почули ми в камері деякі цікаві новини зі Львова. А саме він оповів нам про поставу молоді у львівських школах у звязку з тим, що нова влада скасувала хрести, образи святих (де такі були), навчання релігії у всіх школах та заборонила спільну молитву молоді перед наукою і по науці. Левак оповідав, що вся молодь у гімназіях з моментом, як до кляси на першу годину входив учитель, вставала і відмовляла потихо „Отче наш", а потім сідала (до того часу ту молитву відмовляв один учень голосно, а всі потихо). Так само демонстраційно відмовляла вся молодь потихо „Богородице Діво" після закінчення останньої години. Учителі, тоді ще всі свої, розуміли добре молодь і в дусі навпено з нею солідаризувались, а підчас тої молитви стояли мовчки, як і за польських чи австрійських часів. Очевидно — всі ми раділи таким здоровим відрухом молоді і не припускали, що совєтська влада зломить той відрух так скоро своїми випробуваними за довгі роки методами: брутальною силою і провокацією.

Той же Левак розповідав нам також про величезну підготову большевиків до т. зв. Всенародних Зборів, вибори до яких назначено на 22. жовтня 1939 року. Передвиборча акція йшла большевикам, як він казав, тяжко, тому вони запрягли до роботи ще в останніх днях тисячі агітаторів. Особливо зле йшло большевикам у Львові, де більшість населення не скривала своєї ворожої постави до нового режиму. Це виявилось між іншим і на великому передвиборчому вічу в салі „Сокола" II при вул. Кентшинського, де польська публіка — як він оповідав — вислухала спокійно большевицьких промовців, а на закінчення в і д с п і в а л а остентаційно відому роту Конопніцької „Не да мн земі, сконд наш руд", чим аранжери віча були докраю збентежені.

Від інших новоприбулих з волі дістали ми потвердження всього того, що нам оповідав Левак, на сто відсотків. Значить: нова влада вже своїми першими ходами і першими виступами, серед яких не остання роль грали й безглузді масові арештування, настороджила проти себе маси населення, яке спочатку займало до неї в більшості невтральну позицію. Кадри настороженних і згодом невдоволених зростали з дня на день, у міру того, як поступали різні „акції" нової влади. І вже за кілька місяців сов. влада довела до того, що мала проти себе бодай 90 відсотків населення краю. Не помогла нічого ні скажена большевицька агітація, ні нечувана до того часу в нашому краю демагогія. Всі свої населення побачили, яка пропасть існує між словами большевицьких агітаторів і ділами сов. влади, тому ніхто їм не вірив. Можна сказати сміло, що за виїмтком тих, які користали безпосередньо з „благ" нової влади (а таких було всього кілька відсотків), загал населення Галичини — українці, поляки і навіть жиди — зайняв супроти большевицької влади виразно ворожу поставу і мріяв тільки про те, як позбутися з нашого краю того зненавидженого ворога.

В пятницю 20. жовтня передполуднем прибув до камери тюрем сторож-енкаведист і, спитався про моє прізвище, сказав: „Собірайтесь с вещами!" Я став збиратися, в камері всі заметушились. Бо почувши, що мене кличуть „с вещами", думали, що я виходжу на волю. Тому всі товариші недолі просили мене повідомити про себе чи то їх рідню, чи когось з близьких. Дехто дивився на мене мов навіть з заздристю. Тимчасом того дня зачався новий етап мого тюремництва: мене, враз з цілою громадою інших українських вязнів, повезли аж у Москву.

Та про це вже в дальших розділах цих споминів.

(Дальше буде).

Інженери—авангард наших часів

В нікого, що навіть тільки побіжно застановляється над історією останніх десятків літ, нема двох різних думок про те, як щораз — то більш рішальними стають досягнення і відкриття природничих наук і йдучий з ними паралельно розвиток техніки на формування долі людства. Для доказу непотрібно зараз же наводити необчислиме в своїх наслідках відкриття й ужиткування атомової енергії; вистачає тільки на мить зупинитись, думкою над тим усім, що вже окружує, що переносить нас з місця на місце — на суші, на морі й в повітрі; що позволяє нам чути, бачити й порозумівататись на віддаль тисячів миль; що дає нам світло, тепло й дах над головою. Все це в найбільшій мірі, якщо навіть не виключно завдячуємо невтомлимим умам техніків і інженерів, що скрізь у світі держать руку на пульсі розігнаних мачшин, і генераторів, що надають могутній ритм фабричним галям або в тищі лябораторій і конструкційних бюр досконалять існуюче або сміливою думкрю сягають по нове.

В книжці під назвою „Менаджерйел Револушен", що перед не так давним часом заінтересувала цілу світову опінію, американський письменник Джеймс Борнгем відважився твердити, що гряде доба, коли в руках технічних керманичів промислової продукції опиниться фактичне володіння світом. Можна сперечатись з поглядами автора, неменш однаке відзеркалюють вони досить вірно дух і тенденції наших часів.

Не має таких далеко ідучих задумів молода ще відносно в історії нашого суспільства генерація українських інженерів. Є зате її слушною і оправданою амбіцією опинитись на належному й прислуговуючому їй місці. Були й є в нас серед українських інженерів індивідуальности, що ще за довоєних й теперішних часів, зуміли вибитися в своїй професії на чільне й відповідальне становище. Можна би навести низку прізвищ, що так в Европі як і в Америці гідно репрезентуюдь наші технічні кадри.

Нова масова заокеанська іміґрація поставила усіх новоприбувших, в тім числі також і інженерів, перед новими проблемами й завданнями. Технічні специялісти, оскільки належно володіють англійською мовою, мають може найбільші вигляди зі всіх прибулих професіоналістів найти працю по свому фаху. Не дивлячись на загальні депресійні тенденції в американській промисловості, значне число наших інженерів працює у своїй професії. Своїми осягами доказують вони, що ані образуванням ані практикою в нічім не уступають тутешім фахівцям. Вже через це саме, а також через особистий контакт зі своїм окруженням, причиняються для нашої справи мабуть не менше як заклики до світової опінії про наші політичні, історичні чи інші права. Писалось вже на сторінках цього часопису про піонірську діяльність інж. Тишівницького в далекому Тексані; цікавим буде рівнож для українського загалу довідатись, що в одній поважній технічній фірмі в Ню Джерзі група зложена з 8 українців творить половину цілої інженерської кадри. Є надія, що завдяки надзвичайно задоволяючим вислідам праці цієї групи, згадана фірма схоче приняти більше число українських інженерів до різних своїх відділів у різних стейтах Америки.

Допоміжну й координаційну діяльність посеред українських інженерів перебрало на себе Т-во Українських Інженерів з осідком в Ню Йорку. Стверджуючи, що теперішний розвиток технічної цивілізації поставив техніків і інженерів невідклично в одно з чільних місць, вважаємо потрібним підчеркнути своє існування в нашому суспільстві, якщо маємо амбіції називати себе повновартісною й модерною нацією. З другої сторони суспільство має право домагатися інформацій про професійні товариства, наскільки оправдане їхнє існування й чи справді їх діяльність відповідає вимогам часу.

Декілька точніших даних, про Т-во Українських Інженерів надіємось подати наступним разом.

Р. Т.

(Подано від Т-ва Українських Інженерів в Америці: 11 E. 7th St., New York City).

Остап Тарнавський.

ЛИСТОПАД

Листопад, мов спомин про весну чудову:
багровіє листя — наче звіт, цвіте
і радіє серце — оживає знову,
оживає в серці щастя молоде.

Опадало листя із дерев кристальних,
відходили хлопці зі співом на устах...
— Не сумуй за сином, не журися, мати!
Повернувся в славі, чи у полі ляг?

Ах, ти любе місто, що цвіло в ту осінь,
що в ту славну пору зустріло весну.
У тобі та слава ще живе і досі,
ще і досі мрієш про весну ясну.

Так іти б, як раньше! І хай вітер стелить
малинові мрії по цілім краю.
І ховати ніжно в пазусі шинелі
свій запал нестримний і любов свою.

Так іти б... Ось знову рум'яніє листя
і на юних лицях рум'яніє пал.
І далекий спомин, що глибоко запав.

Старовинне місто зацвіло багрово,
червінню палає гнів наш і любов...
Листопад, мов спомин про весну чудову,
що прийде ізнову, що засяє знов.

ВУЄЧНЕ

Пригадуєте, як воно було в старім краю: Коли на людину находив останній „сук", вона зверталася до вуйка (дядька) з Америки. Сідала до стола й писала:

— Дорогий Вуйку! В нас знову сім голодних років. Ви вже нераз мене рятували, напевно й тепер порятуєте. Пришліть декілька зелених, бо, йнакше — хоч у річку скачи. Жду Вашої щедрої допомоги — Ваш многострадальний сестрінок.

Одержавши такого листа, вуйко чухався в потилицю. В нього й самого не переливалося, „кводри" й „дайми" доводилося здобувати важкою працею в „шапі", чи „майні". Але ж, з другого боку, не можна було допускати, щоб людина кидалася в річку. По-перше, він сам не міг забути скрути, яка вигнала його з рідного краю, по-друге, ця людина йому була рідна, а по-третє, він їй був не звичайний вуйко — а **вуйко з Америки!...** Зваживши все це, вуйко давав, слав, жертвував із щедрістю, якою тільки раз у рік міг почванитися св. Миколай.

Рівнобіжно з індивідуальними проханнями, швидко до Америки стали напливати прохання наших „Рідних Шкіл", студентів, інвалідів і інших установ. Вислід був надзвичайний. Виявилося, що в Америці вже вспіли були розмножитися вуйки вищого типу, для яких рідними рахуються всі і все, що українське. Ці збірні, національні вуйки слали у край дари і жертви, від яких хотілося співати не „Ще не вмерла", але: „Буде жити".

Після другої світової війни, в ролі прошаків опинилися не тільки втікачі зі старого краю, але й цілий старший континент. Індивідуальні сестрінки до індивідуальних вуйків, збірні до національних, державні до вуйка Сема — все стало прохати допомоги в вуйків з Америки. І вуйки дають. Бо відчувають, що, коли цим рідним і, просто, людям, не допомогти — то їх забере поблизька річка, або поблизький чорт.

А наші вуйки, синьо-жовтих колірів? — Велика частина з них жертвує — рятує понад сили, але є багато й таких, що забули на свою ролю вуйка з Америки: одні поглухли на зов потапаючих рідних, інші, в „країні Бога", не уявляють життя в сусідстві чорта, ще інші — просто — страйкують. До всіх цих людей, як до старокраєвої груші, треба б підійти і струснути ними: — Вуйку, прокинься, рятуйте своїх людей! Анкл, вейк ап!

Новоприбулих не треба струшувати (вони ще гаразд тямлять біду), за те їх необхідно вислати до дзеркала. Там вони побачать на собі американську сорочку, американську краватку, американський „с'ют" — навіть американські — повні щоки власного я. Отже?... Треба собі нарешті сказати, що ми вже не бідні „діпі", тільки вуйки з Америки — і з тактики „дай", чи невтральности, перейти на тактику „на". Такої негайної перестановки вимагають від нас тисячі тих наших товаришів недолі, які висилали нас сюди — як своїх довірених квартярмайстрів.

О. Сип.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: Тов. Запорозька Січ, від. 283 УНСоюзу в Оборн, Н. Й., $100. Посилаючи цю жертву, секретар М. Курій пише: З нагоди зближаючогося Четвертого Конґресу Американських Українців, що відбудеться в днях 5-6 листопада в Вашинґтоні, посилаємо $100 від нашого відділу на працю УКК, та бажаємо Конґресові якнайкращих успіхів.

РАСОВА СУПРЕМАЦІЯ НА ПІВДНІ Й ПРИЛЮДНА ОПІНІЯ.

(Докінчення зі стор. 2-гої)

Це тим більше дивне, що жертводавець мав нагоду переконатися про небезпеку супремації гітлерівського „гернфольку" над „остменами" чи іншими народами. Суддя Армстронґ має теж нагоду спостерігати сталінські змагання установити супремацію комуністів над цілими народами, яких комуністи при допомозі енкаведистів засудили на невільництво і повільне вимирання. А вже використування американської конституції, християнської етики і культурного рівня англосаксів та латино-американців для такої справи, це суперечності самі в собі.

Як можна було надіятися того роду даровизна викликала в цілій американській пресі не тільки сензацію, але й гострі коментарі. Які ті коментарі та яка це опінія, пізнати найлекше по тому, що тростіси Військового Каледжу ім. Джеферсона вже зреклися фундації в сумі 50 мільйонів долярів і відкинули оферту нафтового магната Армстронґа з приводу її клявзулі, що вказувала б на вищість білої раси, зокрема англосаської. Що більше, не зважаючи на важке фінансове положення школи, тростіси відмовились навіть брати від нього іншу допомогу, що вже не була звязана ніякими вимогами, щоб таким чином не дати нікому притоки далі думати, що школа поділяє погляди Армстронґа. Тростіси тепер публично заявили, що погляди Армстронґа не були, не є і ніколи не будуть поглядами школи.

(Політичне платне огол.)

(Політичне платне огол.)

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 16.

Відділ:	Жертва:
Яким Квасниця	$ 5.00
Марія Толопко	2.00
Сокач Павлина	2.00
Василь Віяньский	2.00
Юрій Вдовичин	2.00
Йосиф Сич	2.00
Михайло Паньків	2.00
Йосиф Климочко	2.00
Ващенко Грицько	2.00
Максим Хоміцький, передпл.	2.00
Ілько Дилін	2.00
Грицак Ярослав	2.00
Стефан Скалій	2.00
Mrs. Andrew Grudan	1.00
Василь Пахучий	1.00
Адам Шадура	1.00
Микола Ковалишин	1.00
Александер Кушик	1.00
13 Михайло Спяк	1.00
18 Михайло Пастернак	2.00
44 Демчик Стефан	3.00
55 Теодор Царик	1.00
56 Іван Геляк	2.00
57 Кирило Варениця	3.00
59 Стефан Пущинський	1.00
65 Яків Красновський	2.00
71 Іван Александер	3.00
81 Петро Миськів	2.00
83 Григорій Дмитруш	2.00
87 Андрій Стец	2.00
91 Андрій Іванічка	2.00
106 Микола Дуб	5.00
106 Турко Михайло	3.00
111 Іван Федак	2.00
115 Богдан Гуцал	2.00
117 Семен Нечипорук	2.00
133 Стефан Боґда	2.00
136 Василь Копко	2.00
152 Теодор Гладкий	2.00
155 Петро Ходань	2.00
161 Михайло Пендак	2.00
161 Олекса Прокоп	1.00
163 Іван Шеґда	2.00
168 Григорій Космина	1.00
168 Петро Тіцький	1.00
178 Михайло Добрянський	2.00
186 Михайло Глинянський	1.00
188 Розалія Цмайло	3.00
200 Стефан Шіпка	2.00
206 Антін Зарічняк	2.00
206 Йосиф Ходоровський	2.00
211 Василь Карпів	2.00
219 Андрій Шум	2.00
239 Дмитро Матіяшин	2.00
239 Рутецький Атаназій	2.00
253 Дямян Харко	2.00
253 Макар Пукіш	2.00
259 Антін Партика	5.00
266 В. Чучман	2.00
266 Данило Митулінський	2.00
266 Антін Ґарбузінський	2.00
267 Тимко Ярош	2.00
276 Теодор Баландят	2.00
283 Олійник Теодор	2.00
285 Михайло Мельникович	2.00
290 Сущик Олександер	2.00
292 Іван Любінський	2.00
304 Дмитро Яремко	1.00
304 Степан Шишка	1.00
312 Богдан Федаш	90
320 Іван Андрушко	2.00
325 П. Малицький	2.00
325 Михайло Заплітний	2.00
350 Василь Блащук	5.00
350 Ілько Михайлишин	5.00
350 Василь Карий	2.00
353 Адам Лех	2.00
359 Антін і Стефанія Гулька	5.00
361 Григ. і Катерина Яцишин	5.00
361 Павло Моторний	2.00

Інж. Михайло Тришовницький, Боман, Тексас.

ДОЛИНА РІО ҐРАНДЕ

В днях 7-9 жовтня 1949 я звидів Долину Ріо Ґранде. Під цією назвою, скороченою часто навіть до одного слова „Долина", розуміється там не поняття вузко ґеоґрафічне, але пас землі, широкий на яких 20-30 миль, а довгий на яких 80-90 миль, що притикає своїм східним боком до Мексиканського Заливу, а полудневим до ріки Ріо Ґранде, яка творить границю між Злученими Державами і Мексиком. Цей пас землі ще відносно недавно був пограничним неужитком, покритим кактусами та іншими субтропічними бурянами і корчами, а тепер завдяки технічному, організаційному та купецькому хистові здібних і сміливих піонірів, інженерів, промисловців і агрономів, перемінюється в одну з найурожайніших полос світу з квітучими ґрейпфрутовими, помаранчевими і цитриновими садами і величезними ланами бавовни, кукурудзи, помідорів, салати, капусти, каляфіорів та іншої городовини, словом в надзвичайно плодючу і багату країну садів і городів. Цей розвій є такий могутній й імпонуючий, що якби я не бачив того всього на власні очі і не говорив сам з людьми, які беруть участь у творенні того розвою та не бачив урядових статистик, тяжко було б мені повірити в те все. Ось деяко із тих статистичних дат, взятих з урядових звітів таких установ, як Федеральний Департамент Рільництва, Тексаський Університет — Бюро Дослідів Підприємств, Бюро Економіки і інші.

Населення в Долині відносно дуже мало, бо хоч воно побільшилося від 1910 року в семеро, то виносить тепер всього около чверть мільйона. Та проте це мале населення випродукувало і продало в однім 1945 році самих тільки рільничих продуктів за 132 мільйони долярів. Самого ґрейпфруту вивезено в тім однім році 25 тисяч ваґонів, а помаранч 6 тисяч ваґонів, себто около 48 тисяч тон по пересічній ціні 50 долярів за тону. Ціла продукція виносила в фінансовім 1945-46 році 77 тисяч ваґонів, то є 28 мільйонів скринь цитринових овочів і 28 тисяч ваґонів ярин. Висока продукція ярин є можлива не тільки завдяки незвичайній урожайности землі, але теж завдяки надзвичайному кліматові, який дає змогу збирати два або навіть три рази до року деякі плоди, які на півночі збирається тільки раз у рік. При тім той клімат є дуже лагідний цілий рік. Ось кілька пересічних даних із протягу 65 літ: пересічна температура в січні виносить 60.7 степенів Фаренгайта, а в серпні 84.8 степенів, отже впродовж цілого року нема ані зимна ані великих спек. А тепер ще кілька дат, які вказують, що той цілий розвій і осяги це тільки початок. Ріжні інституції і приватні капіталісти інвестують там суми, які не стоять у ніякому відношенні до теперішної скількости тамошнього населення, а є обчислені на дальший скорий і могутний розвій Долини та приріст її населення. Ось кілька таких дат: В Долині є більше чим 100 миль бетонових наводнюючих каналів, 714 миль підземних бетонових рур, 1448 миль водних ровів і 3,227 каналів. Електрівні, ґазівні і т.п. підприємства вложили там в публичні інвестиції понад 297 мільйонів долярів, а банкові депозити виносять понад 122 більйони долярів, себто 4 рази стільки, як 10 літ тому. Є там 28 водних дистриктів з около 30 мільйонами інвестицій і 124 приватні наводнюючі системи. Підприємчиві люди напливають там з усіх усюдів і скоро дорабляються.. Купують землю, якої там ще багато на продаж за низьку ціну. Одні самі осідають там та управляють її під сади чи городи. Другі віднаймають її таким, що за них її управляють. Треті будують собі там тільки хати, щоби мати де приїздити на відпочинок, чи на старі літа. А четверті прямо чекають, доки вартість їхнього куска землі не підскочить за кілька років вдвоє або троє, коли буде зреалізований проєкт ґіґантичного наводнюючого каналу від міста Запата над рікою Ріо Ґранде в прямій лінії на схід аж до Мексиканського Заливу.

Кажуть, що реалізація того проєкту є вже дуже близька, а іменно впродовж яких 3 літ. По скінченні того каналу вартість соток тисячів акрів дешевої тепер землі піде сильно вгору. Інші будують там фабрики для перерібки і консервування тамошніх продуктів. Таких фабрик є там вже 42. Є теж і такі люди, що купують там землю за низьку ціну і чекають, коли вони „через ніч" стануть мільйонерами, коли на їх землі відкриють нафту. А нафта в Долині Ріо Ґранде теж є. В однім 1947 році видобули її там понад 20 мільйонів бочок, себто понад 600 мільйонів ґальонів. І так ріжні мотиви стягають там ріжних людей.

Але домінуюче враження, яке відноситься з оглядин Долини Ріо Ґранде і з розмов з її мешканцями, є те, що ця Долина це для них всіх країна „Великої Нагоди", великих можливостей і великої будучности. Повстають там, як гриби по дощі, всякі нові компанії, синдикати і корпорації для дальшого розвою Долини, повстають колонії ріжних народностей. Між іншими я стрінув там нову чеську колонію. Але найбільшою і найприємнішою несподіванкою для мене особисто була поголоска, з якою я стрінувся підчас тої прогульки, а іменно, що плянується утворення навіть якоїсь української корпорації для участи в Розвою Долини Ріо Ґранде. Якщо ця поголоска мала б здійснитися і така українська корпорація повстала б, то Боже їй помагай. Бо чому ж і українці не мали б скористати з тої Великої Нагоди, якою є Долина Ріо Ґранде.

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

Shown at the recent Alfred E. Smith Memorial Dinner at the Waldorf-Astoria Hotel are Dean Acheson, Secretary of State; Francis Cardinal Spellman, Archbishop of New York; former Governor Herbert H. Lehman, and Charles H. Silver, chairman of the dinner committee. Mr. Lehman is Democratic-Liberal candidate for the U. S. Senate.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНО - ГОСПОДАРСЬКОЇ РАДИ

Ню Йок. — Вибраний перед двома місяцями на прилюднім вічу в Ню Йорку Ініціятивний Комітет української Суспільно-Господарської Ради намітив докищо загальні цілі й способи діяльности нової організації на своєму першому засіданні в домівці Самопомочі, при 77 Іст 7-мій вулиці. Як основне завдання поставив комітет змагання до піднесення економічого добробуту української спільноти в Злучених Державах через використання нових українських інтелектуальних сил у додатку до давно діючих установ та одиниць. Фахові професіональні сили, які вже прибули з Европи, розуміють, що їм треба приноровитися до американських економічних відносин, одначе надіються, що через мобілізацію матеріяльних засобів вони зможуть причинитися до створення нових середовищ праці при відповідних підприємствах в ділянках сільського господарства, будови домів, закладання різнородних кооператив, або підтримування приватних виробничоремісничих та торговельних спілок і одиниць.

Приявні на засіданні члени Ініціятивного Комітету, а саме: Іван Паливода, Петро Красноніс, Юліян Нанаси, Семен Демидчук, Степан Сринський, Олег Гончар, Сава Зеркаль, Осип Баран оправдали неприявність інших членів комітету, а саме: Івана Шепаровича й Івана Конюха й прийшли до висновку, що для переведення трівкої організації треба кооптувати до Ради інші фахові сили, головно з українсько-американського бизнесового життя. Наступне засідання має бути присвячене підобранні більше осіб, яких треба запросити на ширші наради. Комітет висловив побажання, щоб громадянство підтримало цей рух надсиланням думок до Ініціятивного Комітету в домівці Самопомочі, або міщенням дописів в українській пресі.

АЧЕСОН ПРО ЗАКОРДОННУ ПОЛІТИКУ НА КОНВЕНЦІЇ К.І.О.

Клівленд. — На конвенції Конґресу Індустріяльних Організацій виголосив промову секретар стейту Дін Ачесон. Змістом її була точка Четверта інавґураційної програми президента Трумана в справі розбудови відсталих країн. Ачесон ствердив, що Совети теж проголошують програму для відсталих околиць, одначе завжди лучать домагання здачі особистих свобід за економічну забезпеку, а це вже довело до невільництва. За те в Америці юнії мають право критикувати закордонну політику держави, а це тільки помагає урядові в орієнтації. Таку думку прийняли делегати юній грімкими оплесками.

В ЕСПАНІЇ ВБИТО ШІСТЬОХ „ТЕРОРИСТІВ"

Барселона, 1 листопада. — Еспанська поліція офіціяльно повідомила про „вбивство в акції" шістьох „анархістичних терористів", які мали прийти з Франції та протягом деякого часу виконали цілий ряд терористичних актів. Під час перестрілки згинув теж один поліцай.

Листування з редакції

В. Г., Вилиментик, Конн. — В новинці, поміщеній в „Свободі" з 13 жовтня ц. р. про допомогу ЗУАДКомітетові має бути таке: Мала українська громада при українській автокефальній парафії в Вилиментиа не тільки прийняла й заопікувалась пятьма родинами нових наших імігрантів, але ще вислала до ЗУАДК у Филаделфії $100 на дальшу переселенчу акцію.

За залізною заслоною

ВІСТІ З УКРАЇНИ

Виставка друкарства у Львові. У Львівському історичному музеї відкрили велику виставку з історії книгодруку на Україні, зокрема на її західніх землях. Численні експонати цієї виставки ілюструють початки й розвиток друкарства у Львові. На виставці подано книжки, що їх надрукував основоположник друкарні у Львові Іван Федорович — „Апостол" у Львові 1574 р., Острозьку біблію, видану в Острозі 1581 р., перші видання друкарень у Луцьку, Києві, Чернігові та інших містах. Окремий розділ присвячено історії друкарні, що заснував Іван Федорович при манастирі св. Онуфрія на Підзамчі, пізніше перенесеної до будинку Ставропігіївського інституту на Бляхарській вулиці ч. 9. Тепер у приміщенні цієї друкарні міститься друга республіканська поліграфічна школа, що готує робітників для друкарень України. На виставці показано сучасні видання львівських друкарень, зокрема три щоденні часописи „Вільна Україна", польський „Червоний Штандар", російський „Львовская Правда" та місячник „Радянський Львів".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

З СПОРТУ

Спортова молодь міста Нюарку на сходинах дня 26-го жовтня ц. р. оформилася в окреме спортове товариство при церкві св. Івана Хрестителя. На тих зборах вибрано управу в такому складі: голова — о. ігумен В. Краєвський, заступник голови — п. Б. Бутковський, секретар — п. Б. Гайдучок. Завдяки прихильності і старанням о. ігумена В. Краєвського, спортове товариство дістало домівку і спортову залю. На зборах постановлено крім праці спортової вести також працю культурно-суспільну.

Досі товариство має три спортові секції: столової ситківки (пінґ-понґ), відбиванки і шахів. Інші ділянки є в стадії організації. Всі зацікавлені в тій справі запрошені звертатись за ближчими інформаціями до секретара п. Богдана Гайдучка, 234 Springfield Ave., Newark 3, N. J., найкраще листовно.

В. Г.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляється членів відділу 240 в **Істон, Мериленд**, що дотеперішній секретар відділу п. Басюк виїхав до Филаделфії, а тому вибрано іншого секретаря, а саме: п. Григорія Добуша, якого адреса є: c/o John M. Shwaninger, Golbot County, Troppe, Md. Починаючи від 1. листопада, проситься посилати членські вкладки вже на адресу п. Добуша.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую
ДОСВІДЧЕНОГО КРАВЦЯ
при мужеських і дамських убраннях.
Mrs. W. BRYL
107 E. Main St., Ramsey, N. J.

ПРОХАЮ всіх тих, що **ЗНАЛИ МЕНЕ** з DP таборів Mindelheim, Parkhotel, Bad Wörishofen і Sommekaserne, Augsburg, подати свої адреси:
PETER BILANIUK,
1800 Andrews Ave., Bronx 53, N. Y.

Пошукую **РІДНИХ і ЗНАЙОМИХ** із села Вільна або із Озера, Житомирської области. Голоситись на адресу:
A. KONDRATENKO
Route 2, Covington, Va.

Пошукую вуйка **ЛЕОНА БОРЕЦЬКОГО** (Leon Borecky) зі Старого Самбора, котрий є правдоподібно в Ню Йорку як старий іміґрант. Голоситись на адресу:
WOLODYMYR BUSZCZAK,
c/o Bernard F. Rauch,
R. D. 1, Westminster, Md.

Пошукую **ШИМЧУКА**, брат **СТЕФАНА і МИХАЙЛА**, з села Сичин, Холмщина. Прошу ласкаво хто знає де він перебуває, або він самий, зголоситися на адресу:
SZADURA ADAM
c/o Walter Werehime
Route 2, Westminster, Md.

ТАРЗАН, ч. 2210. Тарзан спішить на допомогу.

Саме тоді, як Чедвик знову націлився на Тікара...

...голодний чоловікоїдець кинувся вперед.

Саме тоді Тарзан повертався з зіллям для Тікарових ран, побачив, ак Мімба кидається...

...і подумав, що він нападає на Джену й Тікара.